

Obračun doprinosa za obvezna osiguranja u 2023. godini

Željko Dominis*

U članku autor, s obzirom na promjene tijekom godine, daje sustavni pregled aktualnih osnovica i stopa za obračun doprinosa za obvezna osiguranja u različitim poslovnim situacijama.

1. Uvod

Početkom godine nastupilo je niz promjena uvjetovanih brojnim izmjenama zakonskih i podzakonskih propisa, a jedna od njih su nove osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja u 2023. godini. Novi iznosi osnovica primjenjuju se za obračun doprinosa za staž mirovinskog osiguranja i za ostala prava iz obveznih osiguranja koji je započeo s primicima i s obvezom doprinosa za siječanj 2023. godine te će završiti s primicima i s obvezom doprinosa za prosinac 2023. godine.

Člankom 254. Zakona o doprinosima (Nar. nov. 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 41/14, 143/14, 115/16, 106/18 i 33/23), koji je stupio na snagu 1. travnja 2023. godine, propisano je da ministar financija, za svako obračunsko razdoblje – kalendarsku godinu, naredbom objavljuje iznose osnovica za obračun doprinosa. Iste su propisane kao umnožak iznosa prosječne plaće¹ i određenog koeficijenta te iznos mirovine² do iznosa prosječne neto plaće³ i početni iznos mirovine čiji je iznos viši od iznosa prosječne neto plaće.

Tako je ministar financija donio Naredbu o iznosima osnovica za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2023. godinu (Nar. nov., br. 1/23 i 43/23), koja je stupila na snagu 22. travnja 2023. godine. U toj Naredbi su objavljeni iznosi osnovica za obračun doprinosa za 2023. godinu izračunani kao umnožak iznosa prosječne plaće⁴ i koeficijenata za njihov obračun propisanih Zakonom o doprinosima i to:

- najniža mjesečna osnovica,
- najviša mjesečna osnovica,
- najviša godišnja osnovica,
- mjesečne osnovice za obveze koje utvrđuje Porezna uprava rješenjem,
- mjesečne osnovice za obveze koje utvrđuju obveznici obračunavanja,
- izabrane više mjesečne osnovice,
- godišnje osnovice za obveze po osnovi obavljanja druge djelatnosti.

Ovom su Naredbom objavljeni i iznosi posebnih osnovica za obračun doprinosa za 2023. godinu prema iznosu prosječne neto plaće propisanih Zakonom o doprinosima, i to:

- do iznosa prosječne neto plaće i
- iznad iznosa prosječne neto plaće.

Također ovom su Naredbom objavljeni i iznosi dnevne osnovice za obračun doprinosa sezonskim radnicima u poljoprivredi.

S obzirom na specifičnosti u pogledu uvođenja eura s početkom 2023. godine, iznosi u kunama usklađeni su iznosima u eurima prema fiksnom tečaju konverzije (1 EUR = 7,53450 kuna).

U Narodnim novinama br. 43/23 od 21. travnja 2023. objavljena su tri propisa donesena na temelju Zakona o doprinosima:

- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o doprinosima, koji propisuje uvećanje koeficijenta s 0,8 na 1,2 za osiguranika po osnovi slobodnog zanimanja – samostalnog umjetnika kojemu se doprinosi plaćaju iz državnog proračuna,
- Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu izvješćivanja, obliku i sadržaju te roku podnošenja izvješća o obračunanom dodatnom doprinosu za zdravstveno osiguranje, koji propisuje da Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu: HZMO), nije obveznik obračunavanja dodatnog doprinosa za zdravstveno osiguranje za osiguranika po osnovi korisnika mirovine po propisima o mirovinskom osiguranju Republike Hrvatske te da ne sastavlja mjesečno izvješće (na Obrascu IDD-2) o iznosu obračunanog dodatnog doprinosa za zdravstveno osiguranje i da navedeno mjesečno izvješće ne podnosi Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje. i

* Željko Dominis, mag.ing., Dubrovnik/Lumbarda

¹ Plaća je primitak što ga poslodavac ili druga osoba umjesto poslodavca te predstavničko tijelo ili izvršno tijelo državne vlasti, jedinice područne (regionalne) samouprave ili jedinice lokalne samouprave u kojoj osiguranik obavlja dužnost izabrane ili imenovane osobe isplaćuje ili daje u naravi ili ga je bio dužan isplatiti radniku, odnosno osiguraniku po osnovi radnog odnosa ili izabranj ili imenovanoj osobi za rad u određenom mjesecu prema ugovoru o radu, pravilniku o radu, kolektivnom ugovoru ili posebnom propisu, a od tog se primitka, prema propisima o porezu na dohodak, utvrđuje dohodak od nesamostalnog rada. Ukupan iznos primitka (bruto) sadrži iznose doprinosa iz osnovice te iznose poreza i prireza porezu na dohodak i neto iznos.

² Mirovina je primitak koji se fizičkoj osobi – umirovljeniku isplaćuje po osnovi prava iz obveznog mirovinskog osiguranja Republike Hrvatske, osim invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti koja se isplaćuje umirovljenicima obvezno osiguranim po osnovi radnog odnosa ili obavljanja samostalne djelatnosti.

³ Prosječna neto plaća je prosječni iznos mjesečne neto plaće isplaćene po jednom zaposlenom kod pravnih osoba u Republici Hrvatskoj za razdoblje siječanj – kolovoz tekuće godine, koju objavljuje Državni zavod za statistiku i služi za utvrđivanje obveze doprinosa za razdoblje u osiguranju godine koja slijedi iza godine na koju se prosječna neto plaća odnosi.

⁴ Prosječna plaća je prosječni iznos mjesečne plaće (bruto) isplaćene po jednom zaposlenom kod pravnih osoba u Republici Hrvatskoj u razdoblju

siječanj – kolovoz tekuće godine, koju objavljuje Državni zavod za statistiku. Sastoji se od iznosa doprinosa koji se obračunavaju iz osnovice te od iznosa poreza i prireza porezu na dohodak i od neto iznosa, a služi za izračun mjesečnih osnovica i najniže mjesečne osnovice, najviše mjesečne osnovice, najviše godišnje osnovice i godišnje osnovice za obračun doprinosa za razdoblje u obveznom osiguranju u godini koja slijedi iza godine na koju se prosječna plaća odnosi.

- Naredba o izmjenama Naredbe o iznosima osnovica za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2023. godinu, kojom se propisuje zamjena koeficijenta 0,8 i iznos osnovice 1.093,74 eura sa koeficijentom 1,2 i iznosom osnovice 1.640,62 eura te brisanje posebnih osnovica tj. mjesečne osnovice do iznosa prosječne neto plaće (1.006,44 eura) i mjesečne osnovice iznad iznosa prosječne neto plaće (iznad 1.006,44 eura).

Sva tri propisa stupila su na snagu 22. travnja 2023. godine.

2. Sustav mirovinskog osiguranja

Sustav mirovinskog osiguranja u Republici Hrvatskoj zasniva se na tri stupa osiguranja - prva dva su obvezna i doprinose za njih poslodavac⁵ izdvaja iz plaće osiguranika, a treći je dobrovoljan.

Prvi stup mirovinskog osiguranja je obavezan i u nadležnosti je HZMO-a (u daljnjem tekstu: MIO I). Poslodavac iz plaće osiguranika obračunava 15% bruto iznosa i uplaćuje ga u Državni proračun.

Drugi stup je također obvezno mirovinsko osiguranje i uređen je Zakonom o obveznim mirovinskim fondovima i Zakonom o mirovinskim osiguravajućim društvima (u daljnjem tekstu: MIO II). Njima upravljaju posebna mirovinska društva koja su u privatnom vlasništvu, a pod nadzorom Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga.

Treći mirovinski stup je dobrovoljan i u nadležnosti je društava za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima. Taj je stup sličan investicijskom fondu jer novac osiguranik ulaže u dinonice, obveznice i novčane depozite, ali uz određena zakonska ograničenja.

3. Obveza plaćanja doprinosa

Pri obračunu plaće, kao i ostalih primitaka⁶ koji se smatraju dohotkom od nesamostalnog rada, isplataljivi su, između ostalog, obvezni obračunati, obustaviti i uplatiti davanja propisana Zakonom o doprinosima.

⁵ Poslodavac je poslovni subjekt za kojega radnik u radnom odnosu, u skladu s propisima o radu i drugim propisima koji uređuju radne odnose, obavlja određene poslove, te:

- inozemna organizacija sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja ne uživa diplomatski imunitet (strano predstavništvo, podružnica, međunarodna organizacija i ustanova),
- inozemna fizička osoba koja za svoje osobne potrebe zapošljava druge fizičke osobe,
- diplomatska misija i konzularni ured strane države te međunarodna organizacija ili predstavništvo sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koji uživaju diplomatski imunitet i
- diplomatski predstavnik – konzul u Republici Hrvatskoj koji za svoje osobne potrebe zapošljava hrvatske državljane.

⁶ Ostali primici jesu primici što ih poslodavac ili druga osoba umjesto poslodavca te predstavničko tijelo ili izvršno tijelo državne vlasti, jedinice područne (regionalne) samouprave ili jedinice lokalne samouprave u kojoj osiguranik obavlja dužnost izabrane ili imenovane osobe, osim plaće, isplaćuje ili daje u naravi ili ih je bio dužan isplatiti radniku, odnosno osiguraniku po osnovi radnog odnosa ili izabranoj ili imenovanoj osobi za rad u određenom mjesecu ili godini ili općenito vezano uz radni odnos prema ugovoru o radu, pravilniku o radu, kolektivnom ugovoru ili posebnom propisu, a od tih se primitaka, sukladno propisima o porezu na dohodak, utvrđuje dohodak od nesamostalnog rada. Ukupan iznos primitka (bruto) sadrži iznose doprinosa iz osnovice te iznose poreza i prireza porezu na dohodak i neto iznos.

Ovisno o statusu osiguranika u odnosu na obvezna osiguranja, za financiranje obveznih osiguranja obveza je obračunavanja i plaćanja doprinosa po vrstama i stopama za obračun, i to:

- doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti,
- doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje i zdravstveno osiguranje za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti, i
- doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje.

U skladu sa Zakonom o izmjenama Zakona o doprinosima (Nar. nov., br. 33/23), koji je stupio na snagu 1. travnja 2023. godine, u članku 9. stavku 1. točka 25. važećeg Zakona o doprinosima brisana je osnova dodatnog doprinosa za zdravstveno osiguranje za osiguranika po osnovi korisnika mirovine po propisima o mirovinskom osiguranju Republike Hrvatske. S tim u vezi brisani su i članci 134 a) do 134 d) važećeg Zakona koji se odnose na utvrđivanje osnovice za obračun dodatnog doprinosa za zdravstveno osiguranje i obveze HZMO-a za obračunavanje doprinosa iz i na mirovinu, obustavu i uplatu doprinosa, te izvješćivanje Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (u daljnjem tekstu: HZZO), Ministarstva financija i Porezne uprave.

S obzirom na to da osnova osiguranja za obračun doprinosa za dodatno zdravstveno osiguranje prestaje stupanjem na snagu Zakona o izmjenama Zakona o doprinosima odnosno s 1. travnja 2023. godine, HZMO je prestao s obračunom dodatnog doprinosa za zdravstveno osiguranje na mirovinama za travanj koje su isplaćene u svibnju 2023. godine.

Naputkom o načinu uplaćivanja prihoda proračuna, obveznih doprinosa te prihoda za financiranje drugih javnih potreba u 2023. godini (Nar. nov., br. 13/23 i 46/23) propisuju se računi na koje će se uplaćivati prihodi proračuna, obvezni doprinosi te prihodi za financiranje drugih javnih potreba, način uplaćivanja tih prihoda te izvješćivanje njihovih korisnika.

Zahtjevi za povrat i preknjiženje pogrešno ili više uplaćenih prihoda uplaćenih u korist računa HZZO-a, koji se odnose na prihode po osnovi obveznog zdravstvenog osiguranja za koje analitičku evidenciju ne vodi Porezna uprava te po osnovi dopunskog zdravstvenog osiguranja, dostavljaju se HZZO-u.

Zahtjevi za povrat i preknjiženje pogrešno ili više uplaćenih prihoda uplaćenih u korist doprinosa za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje dostavljaju se Središnjem registru osiguranika (u daljnjem tekstu: REGOS).

4. Obračun obveznih doprinosa

Osnovica za obračun doprinosa je iznos prema kojemu se obračunavaju iznosi doprinosa za određeno razdoblje u osiguranju. Godišnja osnovica je iznos prema kojemu se obračunavaju iznosi doprinosa za određenu godinu po osnovi obavljanja druge djelatnosti. Mjesečna osnovica je propisani iznos prema kojemu je obveza obračunati i uplatiti doprinose, ovisno o osnovi osiguranja, za jedan mjesec staža u mirovinskom osiguranju i za prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja za određeni mjesec proveden u tim osiguranjima s punim radnim vremenom.

Sve mjesečne i godišnje osnovice u sustavu obveznih doprinosa za 2023. godinu ovise o prosječnom iznosu mjesečne plaće. Člankom 7. točkom 39. Zakona o doprinosima definirana je prosječna plaća kao prosječni iznos mjesečne plaće (bruto) isplaćene po jednom zaposlenom kod pravnih osoba u Republici Hrvat-

skoj u razdoblju siječanj – kolovoz tekuće godine, koju objavljuje Državni zavod za statistiku⁷.

Uredbom o visini minimalne plaće za 2023. godinu (Nar. nov., br. 122/22) propisano je da minimalna bruto plaća od 1. siječnja 2023. godine iznosi 700 eura ili 5274 kune, a minimalna neto plaća 560 eura ili 4219 kuna.

Minimalna bruto plaća iznosi 51,3 posto prosječne bruto plaće, odnosno 62,1 posto bruto medijalne plaće za srpanj 2022. godine. Povećanje u odnosu na minimalnu neto plaću u 2022. iznosi 469 kuna (62,25 eura), dok je minimalna bruto plaća veća za 587 kuna (77,91 eura).

U iznos minimalne plaće ne ubrajaju se povećanja plaće s osnove prekovremenog rada, noćnog rada i rada nedjeljom, blagdanom ili nekim drugim danom za koji je zakonom određeno da se ne radi, niti dodatak za otežane uvjete rada.

Poslodavac je obavezan sa zaposlenikom ugovoriti plaću do visine minimalne plaće u bruto iznosu. Ako to ne učini, riskira novčanu kaznu u iznosu od 60 do 100 tisuća kuna. Ugovaranjem bruto iznosa trebale bi se onemogućiti zloporabe vezane uz ugovaranje plaće u neto iznosu.

Temeljem prosječne mjesečne bruto plaće po zaposlenome u pravnim osobama Republike Hrvatske za razdoblje siječanj – kolovoz 2022. godine izračunate su sve ostale osnovice za obračun doprinosa.

Prema tome, osnovice za obračun doprinosa za 2023. godinu povećane su jer je povećan prosječni iznos mjesečne plaće (bruto) isplaćene po zaposlenom kod pravnih osoba u Republici Hrvatskoj u razdoblju siječanj – kolovoz 2022. godine (10.301,00 kuna), u odnosu na prosječni iznos mjesečne (bruto) plaće za razdoblje siječanj – kolovoz 2021. godine (9.537,00 kuna).

Važno je voditi računa i o tome da je od 1. siječnja 2023. euro postala službena valuta i zakonsko sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj, pa se plaće, koje se isplaćuju nakon tog datuma, isplaćuju u eurima. Nadalje, kod plaća koje su se obračunavale za siječanj 2023. i nadalje, treba uzeti u obzir i nove propisane osnovice za obračun doprinosa za 2023. godinu, kao što su najniža i najviša mjesečna osnovica te osnovice za članove uprave.

4.1. Minimalna osnovica za obračun plaće zaposlenog člana uprave

Prema članku 21. stavku 2. Zakona o doprinosima za rad u punom radnom vremenu mjesečna osnovica osiguraniku koji je istodobno kod poslodavca član uprave trgovačkog društva, izvršni direktor trgovačkog društva, upravitelj zadruge ili likvidator ne može biti niža od 888,67 eura.⁸

Prema članku 4. Zakona o minimalnoj plaći (Nar. nov., br. 118/18 i 120/21) pravo na minimalnu plaću imaju svi radnici koji su zaposleni u Republici Hrvatskoj i to neovisno o sjedištu ili registraciji poslodavca. Iznimka se pojavljuje upravo u slučaju članova uprave, izvršnih direktora, upravitelja zadruge i likvidatora (u

daljnem tekstu: zaposleni članovi uprave), a koji su jedini zaposleni kod poslodavca. U skladu s tim, njima se visina plaće može utvrditi u iznosu manjem od minimalne plaće. To znači da članovi uprave, koji su jedini zaposlenici trgovačkog društva, mogu imati u ugovoru o radu ugovorenu manju plaću, međutim obvezne doprinose trebaju obračunati i platiti na propisanu osnovicu. Naime, prema odredbama Zakona o doprinosima od 1. siječnja 2023. godine promijenila se minimalna plaća zaposlenog člana uprave. Mjesečna osnovica za obračun doprinosa za rad u punom radnom vremenu ne može biti niža od umnoška svote prosječne plaće i koeficijenta 0,65, To znači da za 2023. godinu minimalna mjesečna bruto osnovica iznosi 888,67 eura ili 6695,65 kuna⁹. Neto iznos plaće ovisi o poreznim olakšicama te mjestu stanovanja zaposlenog člana uprave (odnosno o stopi prireza¹⁰).

Kako član uprave može biti zaposlen i na nepuno radno vrijeme, u tom se slučaju minimalna plaća i minimalna osnovica može izračunati kao omjer punog radnog vremena. Članovi uprave, koji nisu jedini zaposlenici u društvu u kojem obavljaju dužnost člana uprave, ne mogu se odreći minimalne plaće.

Ako zaposleni član uprave trgovačkog društva plaća doprinose na osnovicu koja je manja od propisane, Porezna uprava istekom godine izdati će rješenje po kojem će se obračunati razlika doprinosa, prema članku 7. stavku 58. Zakona o doprinosima. Član uprave je u tom slučaju samostalni obveznik plaćanja razlike doprinosa u roku od 15 dana od primitka rješenja.

U slučaju da na godišnjoj razini nisu plaćeni propisani doprinosi, Porezna uprava će istekom godine donijeti Rješenje po kojem će se isti obračunati (na veću osnovicu) te će zaposleni član uprave (direktor društva) biti obavezan u roku 15 dana uplatiti doprinose prema novom rješenju, ali ne na teret društva, već iz vlastitih sredstava.

4.2. Rok za podnošenje JOPPD obrasca u slučaju isplate i neisplate plaće

Na snazi je Obrazac JOPPD putem kojega su svi isplatiitelji dužni izvještavati Poreznu upravu i REGOS o svim oporezivim i većini neoporezivih primitaka. Puni naziv Obrasca JOPPD je „Izvjешće o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima za obvezna osiguranja“, a skraćeni naziv JOPPD nastao je ne samo kao kratica sadržaja, već i kako bi se naglasilo da se radi o jedinstvenom obrascu na kojem će se objedinjavati više različitih podataka.

Isplatiitelji primitaka, obveznici obračunavanja i plaćanja doprinosa i/ili sami porezni obveznici Obrazac JOPPD podnose Poreznoj upravi:

- na dan isplate primitka ili
- na dan nastanka obveze obračuna i uplate doprinosa ako nema isplate primitka, odnosno
- na dan kada se ti doprinosi obvezno obračunavaju i uplaćuju sukladno posebnim propisima, ili
- najkasnije slijedeći radni dan

⁷ Za razdoblje siječanj – kolovoz 2022. godine prosječni iznos mjesečne plaće (bruto) isplaćene po jednom zaposlenom kod pravnih osoba u Republici Hrvatskoj iznosi 10.301,00 kn odnosno 1.367,18 eura prema fiksnom tečaju konverzije (1 EUR = 7,53450 kuna).

⁸ U odnosu na 2022. godinu došlo je do povećanja od 65,91 eura odnosno 8,01%.

⁹ Riječ je o povećanju za 65,91 euro ili 496,60 kuna u odnosu na 2022. godinu, kad je minimalna mjesečna bruto plaća zaposlenog člana uprave iznosila 822,76 eura ili 6199,05 kuna. Rast iznosi 8,01 posto.

¹⁰ Za grad Zagreb odgovarajući prirez (po stopi od 18 posto) iznosi 6,48 eura, za Split (15%) 5,40 eura, za Rijeku i Osijek (13%) 4,68 eura, dok za stopu prireza od 10 posto treba pridodati 3,60 eura.

Na isti način obvezni su postupiti i isplatitelji dividendi na koje se ne plaća porez na dohodak te isplatitelji za podatke o kamati za doprinose za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje koja je naplaćena zbog nepravovremene uplate dospjele obveze.

U slučaju neisplate plaća poslodavac dostavlja JOPPD obrazac na dan kada nastaje obveza poreza na dohodak i doprinosa. To se odnosi na posljednji dan u mjesecu za prethodni mjesec. Nakon što poslodavac neisplaćenu plaću isplati radniku tada je obvezan JOPPD obrazac podnijeti najkasnije do 15. dana u mjesecu koji slijedi nakon mjeseca isplate.

4.3. Najniža i najviša mjesečna osnovica

Najniža mjesečna osnovica najniži je iznos prema kojemu je obveza obračunati i uplatiti doprinose za jedan mjesec staža u mirovinskom osiguranju te za prava iz obveznoga zdravstvenog osiguranja za određeni mjesec proveden u tim osiguranjima s punim radnim vremenom. Najniža mjesečna osnovica umnožak je iznosa prosječne plaće i koeficijenta 0,38 te iznosi 519,53 eura.

Najviša mjesečna osnovica najviši je iznos do kojega je obveza obračunati i uplatiti doprinose za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti i za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje kada je osnovica za obračun doprinosa plaća osim poduzetničke plaće. Dakle, samo kod isplate plaće potrebno je voditi računa o tome koliko je mjesečno ograničenje za plaćanje doprinosa te da se ono primjenjuje i za I. i za II. mirovinski stup. Najviša mjesečna osnovica umnožak je iznosa prosječne plaće i koeficijenta 6,00 te iznosi 8.203,08 eura.

Osim ograničenja na najvišu mjesečnu osnovicu, isplatitelji plaće i ostalih primitaka mogu primijeniti i ograničenje na najvišu godišnju osnovicu. Najviša godišnja osnovica najviši je iznos do kojega je obveza uplatiti doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti po stopama iz članka 13. stavka 1. točke 1. Zakona o doprinosima i to prema svim osnovama za jednu godinu. Najviša godišnja osnovica umnožak je iznosa prosječne plaće i koeficijenta 6,00 te brojke 12 i iznosi 98.436,96 eura.

4.4. Obaveza za obračun doprinosa na najnižu mjesečnu osnovicu

Obaveza obračuna doprinosa na najnižu osnovicu kod obračuna plaće nastaje u slučajevima kada je bruto plaća radnika za puni / razmjerni broj sati u mjesecu manja od punog / razmjernog iznosa propisane najniže osnovice za plaćanje doprinosa. U skladu sa Zakonom o doprinosima i Pravilnikom o doprinosima (Nar. nov., br. 2/09., 9/09. – ispravak, 97/09., 25/11., 61/12., 86/13., 157/14., 128/17., 1/19. i 43/23), doprinosi se obračunavaju prema najnižoj mjesečnoj osnovici ako:

- poslodavac isplati radniku plaću odnosno naknadu plaće na teret svojih sredstava za vrijeme u kojemu radnik nije radio zbog bolovanja, a tako isplaćena plaća odnosno naknada plaće niža je od najniže mjesečne osnovice,
- poslodavac ne isplati radniku plaću za vrijeme u kojemu radnik koristi neplaćeni dopust ili nije radio zbog drugih razloga, u skladu s propisima o radu, a za to vrijeme radni odnos nije prekinut,
- u svakom drugom slučaju kada bi svota osnovice za određeni mjesec bila niža od najniže mjesečne osnovice.

U praksi do obračuna doprinosa na najnižu mjesečnu osnovicu najčešće dolazi kod radnika koji je na bolovanju cijeli mjesec, a naknada plaće „padne“ ispod najniže osnovice za obračun doprinosa (519,53 eura za 2023. godinu). To se često događa kod radnika koji imaju ugovorenu minimalnu plaću (700,00 eura za 2023. godinu).

Slična situacija može nastati i u slučaju kada je radniku, na njegov zahtjev, odobren određeni broj dana neplaćenog dopusta ili je radniku odobren cijeli mjesec neplaćenoga dopusta, a ugovor o radu između radnika i poslodavca nije raskinut. U navedenim slučajevima doprinosi se obračunavaju na najnižu osnovicu za plaćanje doprinosa.

4.4.1. Bolovanje zaposlenog umirovljenika

Umirovljenik koji radi polovicu punog radnog vremena i koji je navršio 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža osiguranja temeljem nesamostalnog ili samostalnog rada do 01. travnja 2023. godine nije imao pravo na naknadu plaće na teret HZZO-a za vrijeme privremene nesposobnosti za rad – bolovanja. Cijela bruto plaća bila je teret poslodavca.

Od 1. travnja 2023. godine umirovljenik, koji radi polovicu punog radnog vremena i **koji nije navršio 70 godina života i 15 godina mirovinskog staža osiguranja, ima pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti za rad kao i ostali radnici (od 43. dana bolovanja).**

Prema članku 50. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju (Nar. nov., 80/13, 137/13, 98/19 i 33/23) od 1. travnja 2023. godine osiguranik, **koji je navršio 70 godina života i 15 godina mirovinskog staža na temelju nesamostalnog ili samostalnog rada, nema pravo na naknadu plaće na teret sredstava obveznoga zdravstvenog osiguranja za vrijeme privremene nesposobnosti, već na teret sredstava poslodavca, odnosno na teret sredstava osiguranika obveznika uplate doprinosa.**

Izmijenjeni Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju primjenjuje se i na zatečena bolovanja od 1. travnja 2023. godine.

4.5. Obveza obračuna, obustave i plaćanja predujma poreza na dohodak i doprinosa

Obveza obračuna, obustave i plaćanja predujma poreza na dohodak i doprinosa za obvezna osiguranja nastaje na dan isplate plaće. Ako nije isplatio plaću na dan dospelosti tada je poslodavac, prema Zakonu o radu (Nar. nov., br. 93/14, 127/17, 98/19, 151/22), koji je stupio na snagu 1.01.2023. godine, obvezan dostaviti obračun iznosa koji je trebao isplatiti. Predujam poreza obračunava se i dospijeva na naplatu istodobno s nastajanjem obveze dostave obračuna o neisplaćenom primitku.

Poslodavac navedeni obračun mora dostaviti do kraja mjeseca u kojem je dospjela plaća, a predujam poreza na dohodak za neisplaćenu plaću treba uplatiti do kraja mjeseca za prethodni mjesec.

Isto se odnosi i na doprinose za obvezna osiguranja koji (u slučaju neisplate plaće do posljednjeg dana u mjesecu) dospijevaju na naplatu do posljednjeg dana u mjesecu.

Zakon o radu stavkom 4. propisuje da se plaća, naknada plaće i ostali primici isplaćuju u rokovima koji su određeni kolektivnim ugovorom ili ugovorom o radu, a najkasnije do 15. dana tekućeg mjeseca za prethodni mjesec.

4.6. Nove osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2023.

Na temelju prosječne plaće na stranicama Porezne uprave objavljene su osnovice za obvezne doprinose za 2023. godinu.

Sve mjesečne i godišnje osnovice u sustavu obveznih doprinosa za 2023. godinu ovise o prosječnom iznosu mjesečne bruto plaće isplaćene po jednom zaposlenom kod pravnih osoba u Republici Hrvatskoj u razdoblju siječanj-kolovoz 2022. godine, koja iznosi 10.301,00 kn odnosno 1.367,18 eura (prema fiksnom tečaju konverzije 1 EUR = 7,53450 kuna) prema objavi Državnog zavoda za statistiku (Tablica 1.)

Tablica 1. Mjesečne osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja¹¹

Opće osnovice	
Najniža mjesečna osnovica	519,53 eura za obračun bolovanja i sl
Najviša mjesečna osnovica	8.203,08 eura
Najviša godišnja osnovica	98.436,96 eura

Mjesečne osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja				ISNOS (EUR)
Osnova obveznog osiguranja	Osnovica	Mirovinsko osiguranje* 15% + 5%	Zdravstveno osiguranje 16,5%	Ukupni doprinosi
Samostalna djelatnost obrta				
Obveznici poreza na dohodak	888,67	133,30 + 44,43	146,63	324,36
Obveznici poreza na dobit (poduzetnič. plaća)	1.503,90	225,59 + 75,20 + 300,79	248,14	548,93
Porez plaćaju u paušalnom iznosu	546,87	82,03 + 27,34 + 109,37	90,23	199,60
Samostalna djelatnost slobodnih zanimanja				
Dohodak od samostalne djelatnosti	1.503,90	225,59 + 75,20 + 300,79	248,14	548,93
Ostale samostalne djelatnosti - dohodak	888,67	133,30 + 44,43 + 177,73	146,63	324,36
Samostalne djelatnosti poljoprivrede i šumarstva				
Dohodak od samostalne djelatnosti	751,95	112,79 + 37,60 + 150,39	124,07	274,46
Porez plaćaju u paušalnom iznosu	546,87	82,03 + 27,34 + 109,37	90,23	199,60

4.7. Godišnje osnovice za obveze po osnovi obavljanja druge djelatnosti

Za obveznike poreza na dohodak godišnja osnovica za obračun doprinosa je ostvareni dohodak u poreznom razdoblju, a najviša godišnja osnovica za 2023. godinu iznosi 10.664,04 eura. Za obveznike poreza na dobit godišnja osnovica za obračun dopri-

sa je ostvarena dobit u poreznom razdoblju, a najviša godišnja osnovica za 2023. godinu iznosi 10.664,04 eura. Za obveznike paušalnog dohotka po osnovi druge djelatnosti godišnja osnovica za obračun doprinosa prikazana je u Tablici 2.

Tablica 2. Godišnja osnovica za obračun doprinosa¹²

Ostvaren godišnji primitak	Godišnja porezna osnovica	Obvezni doprinosi			Ukupno za godinu
		MO I stup 7,5%	MO II stup 2,5%	ZO 7,5%	
Do 11.281,44 eura	1.692,22	126,92	42,31	126,92	296,15
11.281,44 - 15.236,12 eura	2.289,47	171,71	57,24	171,71	400,66
15.236,12 - 19.842,06 eura	2.976,31	223,22	74,41	223,22	520,85
19.842,06 - 30.526,25 eura	4.578,94	343,42	114,47	343,42	801,31
30.526,25 - 39.816,84 eura	5.972,53	447,94	149,31	447,94	1.045,19

Dnevna osnovica za obračun doprinosa sezonskim radnicima u poljoprivredi u 2023. godini iznosi 18,23 eura odnosno 137,35 kn. Za osiguranike I. stupa (mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti) stopa doprinosa iznosi 20%, dok su za osiguranike II. stupa te stope podijeljene na stopu za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje 5% i na stopu za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti od 15% iz plaće i drugih osnovica za plaćanje doprinosa.

4.8. Ostale osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2023. godinu

Iznosi mjesečnih osnovica za obveze koje utvrđuju obveznici doprinosa za svoje osobno osiguranje, umnožak su iznosa prosječne plaće i zakonom propisanih koeficijenata – prema osnovama obveznih osiguranja, i to:

- za samostalnu djelatnost obrta (obveznici poreza na dohodak) - prema koeficijentu 0,65 što iznosi 888,67 eura,
- za samostalnu djelatnost obrta (obveznici poreza na dobit) - prema koeficijentu 1,1 što iznosi 1.503,90 eura,
- za djelatnost obrta od koje se porez plaća prema paušalnom dohotku - prema koeficijentu 0,4 što iznosi 546,87 eura.

Mjesečna osnovica, prema članku 21. stavku 2. Zakona o doprinosima za rad u punom radnom vremenu, osiguraniku, koji je istodobno kod poslodavca član uprave trgovačkog društva ili izvršni direktor trgovačkog društva ili likvidator ili upravitelj zadruge, ne može biti niža od 888,67 eura, dok mjesečna osnovica, prema članku 37. stavku 2. istog Zakona za rad u punom radnom vremenu osiguraniku – izaslanom radniku, koji je istodobno kod poslodavca član uprave trgovačkog društva ili izvršni direktor trgovačkog društva ili likvidator ili upravitelj zadruge, ne može biti niža od 1.066,40 eura.

¹¹ Izvor - Hrvatska obrtnička komora: „Nove osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2023. godinu“, dostupno na: <https://www.hok.hr/aktualno-obavijesti/nove-osnovice-za-obraacun-doprinos-a-za-obvezna-osiguranja-za-2023-godinu>.

¹² Izvor - Hrvatska obrtnička komora: „Nove osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2023. godinu“, dostupno na: <https://www.hok.hr/aktualno-obavijesti/nove-osnovice-za-obraacun-doprinos-a-za-obvezna-osiguranja-za-2023-godinu>.

Za obveznike paušalnog dohotka po osnovi druge djelatnosti godišnja osnovica za obračun doprinosa iznosi:

- 692,22 eura za poreznog obveznika koji je u poreznom razdoblju ostvario ukupni godišnji primitak do 11.281,44 eura,
- 289,47 eura za poreznog obveznika koji je u poreznom razdoblju ostvario ukupni godišnji primitak iznad 11.281,44 eura do 15.263,13 eura,
- 976,31 eura za poreznog obveznika koji je u poreznom razdoblju ostvario ukupni godišnji primitak iznad 15.263,13 eura do 19.842,06 eura,
- 578,94 eura za poreznog obveznika koji je u poreznom razdoblju ostvario ukupni godišnji primitak iznad 19.842,06 eura do 30.526,25 eura ili
- 972,53 eura za poreznog obveznika koji je u poreznom razdoblju ostvario ukupni godišnji primitak iznad 30.526,25 eura do 39.816,85 eura.
- Dnevna osnovica za obračun doprinosa sezonskim radnicima u poljoprivredi prema članku 187.a stavak 3. Zakona je umnožak iznosa prosječne plaće i koeficijenta 0,4 podijeljen brojkom 30 te iznosi 18,23 eura.

Izabrane više mjesečne osnovice, prema članku 203. stavak 2. Zakona o doprinosima mogu biti:

- umnožak iznosa prosječne plaće i koeficijenta 1,0 te iznosi 367,18 eura ili
- umnožak iznosa prosječne plaće i koeficijenta 2,0 te iznosi 734,36 eura ili
- umnožak iznosa prosječne plaće i koeficijenta 3,0 te iznosi 101,54 eura ili
- umnožak iznosa prosječne plaće i koeficijenta 4,0 te iznosi 468,72 eura ili
- umnožak iznosa prosječne plaće i koeficijenta 5,0 te iznosi 835,90 eura ili
- umnožak iznosa prosječne plaće i koeficijenta 6,0 te iznosi 203,08 eura.

U poslovnoj praksi poslodavaca ponekad se događaju situacije kada su radnici prijavljeni na obvezna osiguranja kod poslodavca, ali radi nekih okolnosti njihova bruto-plaća / naknada prema računici je manja od najniže osnovice za obračun doprinosa. Jednako tako, zakonski je omogućena primjena ograničenja plaćanja doprinosa na najvišu mjesečnu osnovicu prema plaći za MIO I i MIO II i na najvišu godišnju osnovicu za MIO I koje se primjenjuje pod određenim kriterijima.

5. Zaključak

Doprinosi za mirovinsko i zdravstveno osiguranje plaća svaki građanin. Obveze doprinosa obračunavaju se pojedinačno za svakog osiguranika i prema plaći za svaki mjesec ili dio mjeseca u kojemu je radnik bio u radnom odnosu, odnosno prema svakom pojedinačno isplaćenom ostalom primitku.

Ostalim primicima, koji su podložni obvezi doprinosa, smatraju se primici po osnovi nesamostalnog rada što ih poslodavac ili druga osoba umjesto poslodavca, osim plaće, isplaćuje ili daje u naravi zaposleniku.

Uredbom o visini minimalne plaće za 2023. godinu propisano je da ista iznosi 700,00 eura bruto (5.274,15 kn) odnosno 560 eura neto (4.219,32 kn) ne uzimajući u obzir porez i prirez.

Ovisno o statusu osiguranika u odnosu na obvezna osiguranja, za financiranje obveznih osiguranja obveza je obračunavanja i plaćanja doprinosa po vrstama i stopama za obračun, i to:

- doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti,
- doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje i zdravstveno osiguranje za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti i
- doprinosa za obvezno mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje.

Prosječna neto plaća po zaposlenom u pravnim osobama Republike Hrvatske za razdoblje od siječnja do kolovoza 2022. iznosila je 7.583,00 kn, a primjenjuje se za određivanje osnovice prema Naredbi o iznosima osnovica za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2023. godinu u vrijednosti od 1.006,44 eura.

Obrtnik ima obvezu plaćanja doprinosa za obvezna osiguranja po osnovi obavljanja obrtničke djelatnosti. Ako zapošljava radnike obveznik je obračunavanja, obustavljanja i plaćanja doprinosa za mirovinsko osiguranje iz plaće radnika, a kao poslodavac obveznik je obračunavanja i plaćanja propisanih doprinosa za obvezna osiguranja na plaću radnika.

Literatura:

- Hrvatska obrtnička komora: „Nove osnovice za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2023. godinu“, dostupno na: <https://www.hok.hr/aktualno-obavijesti/nove-osnovice-za-obraacun-doprinos-a-za-obvezna-osiguranja-za-2023-godinu>;
- Križanac, G.: „Utvrđivanje obveze doprinosa osiguranicima koji su sami obveznici doprinosa za osobno osiguranje“, Porezni vjesnik 3/2015., 98 – 114.;
- Naputak o načinu uplaćivanja prihoda proračuna, obveznih doprinosa te prihoda za financiranje drugih javnih potreba u 2023. godini (nar. nov., br. 13/23 i 46/23);
- Naredba o iznosima osnovica za obračun doprinosa za obvezna osiguranja za 2023. godinu (Nar. nov., br. 1/23 i 43/23)
- Opalić, D., Uljanić Škrebli, I.: „Sadržaj, način popunjavanja i rokovi dostavljanja izvješća o primicima, porezu na dohodak i prirezu te doprinosima - Obrazac JOPPD s primjerima“, Porezni vjesnik, poseban broj 7a, 2016.;
- Pravilnik o načinu izvješćivanja, obliku i sadržaju te roku podnošenja izvješća o obračunanom dodatnom doprinosu za zdravstveno osiguranje (nar. nov., br. 28/09, 160/13 i 43/23);
- Pravilnik o doprinosima (Nar. nov., br. 2/09., 9/09. – ispravak, 97/09., 25/11., 61/12., 86/13., 157/14., 128/17., 1/19. i 43/23);
- Uredba o visini minimalne plaće za 2023. godinu (Nar. nov., br. 122/22);
- Uredba o načinu provedbe plaćanja doprinosa prema plaći, primicima uz plaću, odnosno mjesečnoj osnovici za obračun doprinosa temeljem radnog odnosa (Nar. nov., br. 49/12 i 31/14);
- TEB: „Osnovice za obračun doprinosa za obrtnike i slobodna zanimanja za 2022. i 2023. godinu“, dostupno na: <https://www.teb.hr/novosti/2023/osnovice-za-obraacun-doprinos-a-za-obrtnike-i-slobodna-zanimanja-za-2022-i-2023/>
- Vidas, I.: „Naredba o osnovicama za obvezne doprinose u 2023. godini“, Minimax, dostupno na: <https://www.minimax.hr/blog-naredba-o-osnovicama-za-obvezne-doprinos-e-u-2023-godini/>;
- Zakon o minimalnoj plaći (Nar. nov., br. 118/18 i 120/21)
- Zakon o mirovinskom osiguranju (Nar. nov., br. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18, 62/18, 115/18, 102/19, 84/21 i 119/22);
- Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju (Nar. nov. br. 80/13, 137/13, 98/19 i 33/23),
- Zakon o doprinosima (Nar. nov., br. 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 41/14, 143/14, 115/16, 106/18 i 33/23);
- Zakon o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20 i 151/22).